

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ҚАЗІРГІ ӘЛЕУМЕТТІК МӘДЕНИ ЖӘНЕ ГЕОСАЯСИ
НАҚТЫЛЫҚТАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАР – ТӘРБИЕНІҢ
ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК
КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

«ЦЕННОСТИ КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ВОСПИТАНИЯ
В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ
И ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЯХ»

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

II КНИГА

Қостанай қ., 2025 ж.
г. Қостанай, 2025 г.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Қуанышбаев Сеитбек Бекенович, география ғылымдарының докторы, доцент, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, Қазақстан; **Наурызбаева Эльмира Кенжеғалиқызы**, тарих ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің академиялық мәселелер жөніндегі проректоры; **Жарлығасов Женис Бахытбекович**, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры; **Скударева Галина Николаевна**, педагогика ғылымдарының докторы, доцент, Ресейлік Мәскеу облысындағы Мемлекеттік жоғары білім беру ұйымы «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректоры, педагогика кафедрасының меңгерушісі, Ресей; **Бережнова Елена Викторовна**, педагогика ғылымдарының докторы, Ресей Сыртқы істер министрлігінің Мәскеу мемлекеттік Халықаралық қатынастар институтының (университет) профессоры; **Есіркепова Кенжегүл Қабылғазықызы**, филология ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институтының директоры; **Ибраева Айман Елемановна**, Қостанай облысы әкімдігінің Білім басқару басшысы; **Калимжанова Роза Лаиковна**, PhD докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының меңгерушісі; **Утегенова Бибикуль Мазановна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Смаглий Татьяна Ивановна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Жетписбаева Айсылу Айратовна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы. Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

Қазіргі әлеуметтік мәдени және геосаяси нақтылықтағы құндылықтар - тәрбиенің тұжырымдамалық негізі:
Қ 22 Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары: II Кітап, 27 ақпандағы 2025 жылдың – Қостанай: Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2025 . – 1611 б. = Ценности как концептуальная основа воспитания в современных социокультурных и геополитических реалиях: Материалы международной научно-практической конференции: II книга, 27 февраля 2025 года. – Костанай: Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, 2025. – 1611 с.

ISBN 978-601-356-498-2

Жинақта Алтынсарин оқуларының «Қазіргі әлеуметтік мәдени және геосаяси нақтылықтағы құндылықтар – тәрбиенің тұжырымдамалық негізі» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары жарияланған. Бұл Қазақстандық білім беру жүйесіндегі балалар мен жастарды тәрбиелеудің құндылықтары туралы зерттеулер, еліміздің ұлттық біртұтас тәрбие бағдарламаны жүзеге асыру жолдары, жас ұрпақты тәрбиелеуде халықаралық және отандық тәрбие мәселелері ескеру жолдары, мектеп пен отбасының қоғамдық тәрбие күштерін біріктіру туралы пікірлері, зерттеу ұсынылымдары туралы мақалалар жинақталған.

Жинақта білім беруде ұлттық тәлім-тәрбие құндылықтарын еңгізудің өзекті мәселелері, озат тәжірибелер, біртұтас тәрбиенің бағыт-бағдарымен тенденцияларын айқындалып, сондай-ақ қолжетімділікпен инклюзивтілікті қамтамасыз ету, барлық деңгейлердегі мазмұнның құндылық аспектісін өзектендіру, білім беру ұйымдарында ашықтық пен ынтымақтастық ахуалын құру, білім беруді дамыту мен психологиялық-педагогикалық қолдаудың инновациялық форматтарымен тиімді тәжірибелерін еңгізу, педагогикалық ғылым мен практиканы интеграциялау қарастырылған.

Конференция материалдары қазіргі білім беру контекстіндегі Ы. Алтынсариннің педагогикалық мұрасының өзектілігін, оқытудың гуманистік теориясының ғылыми негіздерін, қазіргі педагогикалық білім берудегі ғылым мен практиканың өзара байланысы мәселесін шешу жолдарын, интегративті жүйе ретіндегі кәсіпке дейінгі педагогикалық білім берудің маңыздылығын, цифрлық ресурстарды пайдалана отырып, педагогтардың тәрбие мәселелерін өз қызметтерінде шешу жолдары айқындалған.

Бұл жинақтың материалдарын ғалымдар, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушылары, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілер, педагог-психологтар, магистранттар мен студенттер пайдалана алады.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Ценности как концептуальная основа воспитания в современных социокультурных и геополитических реалиях», определяющие общие направления тенденции внедрения национальной программы «Біртұтас тәрбие», такие, как ценностные аспекты воспитания подрастающего поколения, анализ возможностей и лучших практик по внедрению единой программы воспитания, поддержка взаимодействия школ и семьи в воспитании ценностных ориентиров детей и молодежи, изучение путей создания безопасной и поддерживающей образовательной среды в организациях образования.

Материалы Конференции посвящены обсуждению актуальности педагогического наследия Ы. Алтынсарина в контексте современных ориентиров ценностных смыслов воспитания, научных основ аксиологических аспектов обучения и воспитания, а также вопросы готовности педагогов к современным вызовам в отечественном образовании, педагогической готовности педагогов к инновационной деятельности с использованием цифровых ресурсов. Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-498-2

9|786013|564982|

УДК 37.02
ББК 74.00

наставников. 25–26 апреля 2023 г. / Под ред. И.А. Барияк., Е.С. Ребриловой, П.А. Ярилиной. – Тверь: Издательство Тверского государственного университета, 2023. –С. 458–463.

8. Кормачёва И. Н. Системные представления об эмоциональных, волевых и мотивационных детерминантах прокрастинации // Системная психология и социология.– 2020.– №3 (35).– С. 39–50.

9. Леви Э. Прокрастинация и самосаботаж. – М.: АСТ, 2020.– 224 с.

10. Коновалова А. В. Академическая прокрастинация как стилевая характеристика учебной деятельности студентов: автореф. дис ... канд. психол. наук.– Ярославль: Ярославский гос. ун–т им. П. Г. Демидова, 2023. – 28 с.

ӘОЖ 378.096

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ БАҒЫТЫНДА ДУАЛДЫ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН КЕЛЕШЕГІ

Азатқызы Айзат

1–курс магистранты

С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті
Өскемен қ. Қазақстан

Аңдатпа

Мақала жаратылыстану ғылымдары саласындағы дуальды білім берудің келешегі мен мәселелеріне арналған. Бұл модельдің негізгі ерекшеліктері, оның мамандар даярлауға әсері, Қазақстанда дуальды оқытуды енгізу қарастырылған. Түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігі мен практикалық дағдыларын дамыту сияқты артықшылықтарға, сондай-ақ қиындықтарға, оның ішінде білім беру стандарттарын өндіріс қажеттіліктерімен біріктіруге ерекше назар аударылады. Оқу орындары мен бизнес арасындағы серіктестік арқылы жүйені жетілдіру жолдары талқыланады.

Түйінді сөздер: дуальді білім, жаратылыстану ғылымдары, кәсіби дайындық, тәжірибе, серіктестік, бәсекеге қабілеттілік.

Аннотация

Статья посвящена перспективам и проблемам дуального образования в области естественных наук. Рассматриваются ключевые особенности данной модели, её влияние на подготовку специалистов, а также внедрение дуального образования в Казахстане. Особое внимание уделено преимуществам, таким как высокая конкурентоспособность выпускников и развитие практических навыков, а также сложностям, включая интеграцию учебных стандартов с потребностями производства. Обсуждаются пути улучшения системы через партнерства между образовательными учреждениями и предприятиями.

Ключевые слова: дуальное образование, естественные науки, профессиональная подготовка, практика, партнерство, конкурентоспособность.

Abstract

This article is dedicated to the prospects and challenges of dual education in the field of natural sciences. It examines the key features of this model, its impact on the preparation of specialists, and the implementation of dual education in Kazakhstan. The article highlights the advantages, such as the high competitiveness of graduates and the development of practical skills, as well as challenges, including the integration of academic standards with production needs. Solutions for improving the system through partnerships between educational institutions and enterprises are discussed.

Key words: dual education, natural sciences, professional training, practice, partnership, competitiveness.

Дуальды білім беру жүйесі Германия, Швейцария, Австрия және Оңтүстік Корея сияқты елдердің экономикалық өркендеуінің негізінде жатыр. Бұл тәсіл оқу орындарындағы кәсіптік оқыту мен кәсіпорындардағы практикалық оқытуды біріктіреді [1]. Жылдам өзгеретін еңбек нарығы мен технологиялық қайта құрулар жағдайында білім беру мекемелері мен компаниялар арасында тұрақты

ынтымақтастықты құру өзекті және қажетті болып отыр.

Тарихи тұрғыдан алғанда, дуальды білім берудің тамыры уақыт өте келе айтарлықтай дамып келе жатқан шәкірттік модель сияқты жүйелерде жатыр. Германияда 1960 жылдары танымал болған дуальды білім беру жүйесі академиялық институттар мен еңбек нарығы арасында тығыз байланыс орнатып, салалардың өзгермелі талаптарына жауап беретін тұрақты және жауап беретін білім беру жүйесін құрады [2]. Содан бері бұл тәсіл көптеген елдерде қолданылып, технологиялық жетістіктерге бейімделуге қабілетті динамикалық жұмыс күшіне ықпал етті.

Дуальды оқыту студенттерге тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді. Дуальдық жүйе табысты жұмыс істейтін елдер тұрақты экономикалық өсуді және жастарды жұмыспен қамтудың жоғары деңгейін сезінеді. Сонымен қатар, дуальды білім беру концепцияны өз заңдарына тиімді енгізетін елдерде тұрақты экономиканы құруға және жұмыссыздықты төмендетуге қол жеткізді [3].

Студенттер оқу барысында оқу орындарындағы сабақтармен қатар кәсіпорындарда немесе компанияларда өндірістік тәжірибеден өтіп, кәсіби дағдылар мен тәжірибе жинақтайды. Бұл модельде кәсіпорындар кадрлар даярлауда оқу орындарымен тең құқылы серіктес болады. Білім беру мекемелері теориялық негізге және оқу үдерісіне жауап береді, ал кәсіпорындар практикалық оқытуға жағдай жасайды және соған байланысты қаржылық шығындарды өтейді [4].

Жаратылыстану ғылымдары контекстінде дуальды білім беру ерекше артықшылықтар береді. Салалар күрделі ғылыми міндеттерді шешуге қабілетті сарапшыларды көбірек талап ететіндіктен, дуальды білім беру студенттерге тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар зерттеу зертханаларында, қоршаған ортаны басқаруда немесе техникалық салаларда практикалық тәжірибе алуды қамтамасыз етеді. Бұл мақалада жаратылыстану ғылымдарындағы дуальды білім берудің рөлі зерттеліп, оның білікті және бейімделгіш жұмыс күшін дамытудағы тиімділігі бағаланады.

Дуальды оқытудың теориялық негіздері

ЮНЕСКО–ның халықаралық стандарттық біліктілігіне сәйкес дуальды білім беру жүйесі – бұл дәстүрлі мектеп пен университет жүйесінде өндірісте толық емес жұмыс күні мен сырттай оқытуды біріктіретін білім беру бағдарламаларын жүзеге асыруға арналған ұйымдастырылған оқу процесі [5]. Педагогикада «дуальдық жүйе» ұғымы алғаш рет 1960 жылдардың ортасында Германияда енгізілді, ол кейіннен танылып, дүние жүзіне танымал болған кәсіби білім берудің жаңа түрін білдіреді. Бүгінгі таңда дуальды оқыту жүйесі неміс педагогикасының айрықша белгісі болып табылады.

Дуальды оқыту жүйесінің даму тарихы Германияда көп ғасырлық дәстүрлері бар еңбекті цехтық ұйымдастырумен тығыз байланысты. Еуропа мен Азияда өте ұзақ уақыт бойы қолөнерді тек жас жігіттерге үйретті. Шебер шәкірттеріне тек теорияны ғана емес, практикалық дағдыларды да үйретіп, техникалық әдіс–тәсілдерді көрсетіп, шәкірттер өз шеберлерінің деңгейіне жетуге ұмтылды. Кәсіби дайындықтың бұл түрі бірнеше ғасырлар бойы өмір сүрді [6, 22 б.].

Дуальды білім беру формасына Германияда 1969 жылы «Кәсіптік білім туралы» заңның қабылдануымен заңдық күш берілді, ол әлі күнге дейін өз күшінде.

С.П. Романов өзінің диссертациялық жұмысында дуальды білім беру жүйесін ресми түрде танылған ұйымдық–құқықтық қатынастар шеңберінде әрекет ететін екі автономды оқу орындарының – кәсіпорындар мен оқу орындарының

өзара әрекеттесу формасы ретінде анықтайды [7].

Неміс ғалымы Й.Мюнх бір мақсатқа жету үшін бірігіп жұмыс істейтін екі оқу–өндірістік ортаны – студенттердің кәсіби дайындығын анықтайды. Ол Германиядағы дуальды білім беру жүйесі үшін келесі құрылымды ұсынды:

Кәсіпорынның оқу–өндірістік ортасы мыналарды қамтиды:

- 1) ішінара ақы төленетін студентке арналған жұмыс орны,
- 2) оқу шеберханасы немесе зертхана,
- 3) өндірістік оқыту.

Кәсіптік мектептің оқу–өндірістік ортасы мыналарды қамтиды:

- 1) оқу кабинеті,
- 2) шеберхана немесе зертхана.

Зерттеуші А.Шелтен кәсіпорын мен оқу орнының арасындағы ең маңызды педагогикалық өзара әрекеттестікке тоқталады, мұнда кәсіпорында оқыту кәсіптік–тәжірибелік бағытта, ал оқу орындарында кәсіби–теориялық бағытта болады [8].

Л.Н. Самолдина білім беру мекемелері мен кәсіпорындар арасындағы әлеуметтік серіктестіктің маңыздылығын атап өтеді, бұл студенттерде жұмыс берушілердің талаптарына сәйкес келетін дағдыларды дамытуға көмектеседі. Бұл өз кезегінде оқу үдерістері мен өндірістік талаптар арасындағы байланысты жақсартады [9].

Г.А. Федотова, Германиядағы дуальдық жүйенің табысты дамуы барлық мүдделі тараптардың: мемлекеттік органдардың, жұмыс берушілер мен кәсіподақтардың белсенді қатысуы арқылы қолдайды. Дәл осындай әлеуметтік серіктестік еңбек нарығының сұранысына жауап беретін білікті кадрларды тиімді қалыптастыруға ықпал етеді [10].

Артықшылықтары	Кемшіліктері
1. Мамандарды практикалық оқыту тек оқу орындарында ғана емес, кәсіпорындарда жүзеге асырылады.	1. Мотивациямен қатар кәсіпорындағы білім деңгейі нашарлауы мүмкін.
2. Білім беру бағдарламаларының мазмұны мен құрылымы оқу орны мен кәсіпорын арасында келісіледі.	2. Оқу орындарының оқу жоспарлары кәсіпорындағы жұмыстың маусымдық реттілігін қамтамасыз ете бермейді.
3. Оқу орны мен кәсіпорын арасында тығыз байланыстар туындайды.	3. Білім беру ұйымы кейде кәсіпорын талап еткен мерзімде оқу материалдарын беруге үлгермейді.
4. Студенттердің жұмысқа орналасу кезінде еңбек процесіне тез бейімделуі.	4. Бос жұмыс орындарының болмауына байланысты кәсіпорындардың жаңа мамандарды қабылдауға дайын еместігі.
5. Кәсіпорындағы теориялық іс–әрекеттен практикалық жұмысқа үнемі ауысып отыру студенттер үшін ең жақсы мотивация болып табылады.	5. Кәсіпорындарда қаржылық ресурстардың жетіспеушілігі, бұл оқу шығындарын жабу үшін олар өндіретін тауарлардың бағасының өсуіне әкелуі мүмкін.
6. Мамандық туралы дәлірек түсінуді және оқытудың стандартталған деңгейін қамтамасыз етеді.	
7. Студенттердің теориялық білім алуға және практикалық тәжірибе жинақтауға деген жоғары ынтасы.	

8. Студенттерді білім алу кезеңінде кәсіпорынның корпоративтік этикасымен таныстыру.	
9. Кәсіпорын басшыларының өз қызметкерлерін сапалы оқытуға мүдделілігі.	

Дуальды білім беру жүйесінің артықшылықтары көп (1 – кесте).

Кесте 1 – Дуальды оқыту жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері

Ол теория мен практика арасындағы алшақтықты жоюға, студенттердің алатын білім сапасын арттыруға және түлектердің жұмысқа орналасуына ықпал етеді. Бұл жүйе аясында білім беру жұмыс берушілердің талаптарымен тікелей байланысты болуы маңызды, бұл студенттердің тиімдірек оқуына және кәсіби бейімделуіне ықпал етеді.

Жаратылыстану ғылымдарындағы дуальды оқытудың тиімділігі

Жоғары технологиялық өндірістерге жоғары технологиялық технологияларды енгізу кең кәсіби және техникалық дағдылары бар мамандарды дайындауды талап етеді. Атап айтқанда, бұл әсіресе машина жасау, мұнай–газ және зымыран–ғарыш өнеркәсібі сияқты жоғары технологиялық салалар үшін өзекті болып табылады, мұнда мамандар тек білім ғана емес, сонымен қатар заманауи жабдықтармен жұмыс істеу дағдылары болуы керек. Заманауи жұмысшы күрделі құрал–жабдықтармен жұмыс істей білуі, сызбаларды оқуы және бақылау бағдарламаларын құра білуі керек, бұл оқу орындары мен кәсіпорындардың өзара тығыз байланысынсыз мүмкін емес.

Қазақстанда дуальды оқыту процесі 2012 жылы іске қосылды, содан бері оның білім берудегі рөлі айтарлықтай артты. «Қазақстан–2050» мемлекеттік стратегиясы аясында білім беру бағдарламаларының жұмыс берушілердің сұранысына сәйкестігін жақсартуға мүмкіндік беретін екінші курстан бастап студенттер үшін міндетті өндірістік практиканы енгізу ұсынылды. Еңбек кодексіне енгізілген өзгертулер сонымен қатар дуальді білім беруге қойылатын талаптарды, оның ішінде өндірістік практика жағдайларын және оқу орындарының да, жұмыс берушілердің де жауапкершілігін белгіледі [11].

2017 жылдан бастап Қазақстанда техникалық мамандықтар бойынша тегін оқыту енгізілді, бұл кәсіптік білімнің қолжетімділігін айтарлықтай арттырды. Мұндай шаралар түлектерді жұмысқа орналастыруда айтарлықтай табысқа жетуге мүмкіндік берді. 2020 жылы мемлекеттік тапсырыс бойынша оқитын және дуальды білім беретін студенттердің үлесі мемлекеттік тапсырыс бойынша оқитын студенттердің жалпы санынан 18,3%–ды құрады. Осы кезде дуальды оқыту 535 колледжде енгізіліп, мемлекеттік тапсырыс бойынша 288 220 студенттің 52 758–і қамтылды. 2021 жылы бұл көрсеткіш 20,9 пайызға өсіп, мемлекеттік тапсырыс бойынша 289 413 студенттің 60 483–ін қамтыды. 2022 жылы бұл жүйе мемлекеттік тапсырыс бойынша оқитын студенттердің 23,2%–ын қамтыды, бұл 72 098 адамды құрайды, 558 колледжде дуальды оқыту енгізілді [12]. Бұл өсім дуальді білім беру бағдарламасының сәтті жүзеге асырылуын және оның жоғары технологиялық өндірістерді білікті кадрлармен қамтамасыз етуге көмектесетін мамандарды даярлаудағы маңыздылығын көрсетеді.

Дуальды оқытудың басты артықшылықтарының бірі студенттердің оқу барысында, нақты кәсіпорындарда немесе зертханаларда жұмыс істеу кезінде практикалық дағдыларды меңгеру мүмкіндігі болып табылады, бұл олардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады. Сонымен

қатар, мұндай жүйе білім беру мекемелерінен заманауи талаптарға сай білім беру бағдарламаларын әзірлеу үшін кәсіпорындармен және ғылыми мекемелермен тығыз байланыста болуын талап етеді [13].

Дегенмен, жаратылыстану ғылымдары саласында дуальды оқытуды енгізуге байланысты белгілі бір проблемалар да бар. Соның бірі – білім беру стандарттарын өндірістің және ғылыми зерттеулердің нақты қажеттіліктерімен біріктірудің қиындығы. Көптеген компаниялар мен ғылыми–зерттеу мекемелерінде студенттерді жұмыс процестеріне тиімді интеграциялауға дайындығы мен инфрақұрылымы жетіспейді [14].

Сонымен қатар, дуальды білім беру оқу орындарынан да, жұмыс берушілерден де қомақты шығындарды талап ететінін айта кеткен жөн. Оқу орындары мен өнеркәсіптік компаниялар арасында тиімді ынтымақтастықты орнату, сондай–ақ практикалық оқыту үшін тиісті жағдайлар жасау өте қиын және екі жақтан айтарлықтай күш салуды талап етеді [15].

Дегенмен, барлық қиындықтарға қарамастан, жаратылыстану ғылымдары саласындағы дуальды білім беруді дамытудың келешегі өте оңды күйінде қалып отыр. Жағдайды жақсартудың негізгі қадамдарының бірі – заманауи талаптарға неғұрлым икемді және бейімделген білім беру бағдарламаларын әзірлеуге мүмкіндік беретін университеттер, ғылыми мекемелер мен өнеркәсіптік компаниялар арасында тығыз серіктестік құру. Бұл өз кезегінде ғылым мен техника саласында тиімді жұмыс істей алатын жоғары білікті мамандарды дайындау алаңын құруға ықпал етеді [16].

Дуальды оқытудың теорияны практикамен ұштастыратын жаратылыстану ғылымдары саласында мамандар даярлауда басты рөл атқарып, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады. Қазақстанда бұл жүйе белсенді түрде дамып келеді, кадрлардың біліктілігін және білім беру бағдарламаларының салалық талаптарға сәйкестігін арттыруда. Білім беру стандарттарын өндірістік қажеттіліктермен және жоғары шығындармен біріктіру қиындығы сияқты орын алып отырған проблемаларға қарамастан, дуальды оқытудың келешегі оңды күйінде қалып отыр. Бұл модельді табысты жүзеге асыру үшін ғылыми–техникалық саладағы мәселелерді тиімді шешуге қабілетті мамандарды даярлауға көмектесетін оқу орындары, кәсіпорындар мен ғылыми мекемелер арасындағы серіктестікті дамыту маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Bakator, Mihalj & Dragica, Radosav & Boric, Sladjana & Radić, G. (2017). Innovative model of dual education through student–organization networks.
2. Серкова Г.Г. (2016). Дуальное обучение: проблемы, перспективы. Инновационное развитие профессионального образования, (4 (12)), 72–76.
3. Devedžić, Mirjana, Natalija Mirić, and Vera Gligorijević. «Does specific demographic ducation change young people’s opinions about reproduction? The case of Serbia.» Journal of Geography in Higher Education (2017): 1–22.
4. Кузембаев С.Б., Альжанов М.К., Нурмагамбетов Д.Д., Атамбаев Ж.Н., Аймагамбетова Г.Т. Вопросы перехода на дуальное обучение // Вестник КарГУ. 2013. №1. URL: <http://rep.ksu.kz//handle/data/8012>
5. Кольга Вадим Валентинович, & Шувалова Марина Александровна (2014). Подготовка современных специалистов в системе дуального образования. Вестник Красноярского государственного педагогического университета им. В. П. Астафьева, (3 (29)), 66–69.
6. Игнатова И.Б., Покровская Е.А. Дуальное обучение: перспективы развития // Образование и общество. № 6 (95). С. 22–25.
7. Романов С.П. Развитие дуальной системы инженерно–педагогического образования в высшем учебном заведении: автореф. дис. ... д–ра пед. наук. Нижний Новгород, 2008.
8. Шелтен А. Введение в профессиональную педагогику. Екатеринбург, 1996.
9. Самолдина Л.Н. Научно–методическое обеспечение дуальной целевой профессиональной

подготовки студентов в ссузе: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Казань, 2008.

10. Федотова Г.А. Развитие дуальной формы профессионального образования: опыт ФРГ: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. М., 2002.

11. Парламент в целом (с 16.10.1995. (2015, November 25). *Трудовой кодекс Республики Казахстан от 23 ноября 2015 года № 414-V (с изменениями и дополнениями по состоянию. Информационная система ПАРАГРАФ; ПАРАГРАФ.* https://online.zakon.kz/document/?doc_id=38910832&pos=1965

12. Министерство образования и науки Республики Казахстан. Доля студентов технического и профессионального образования, обучающихся по госзаказу, охваченных дуальным обучением. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/documents/details/457010>

13. Землянский, В. В. Теоретические аспекты дуальной целевой подготовки специалистов [Текст] / В. В. Землянский, Я. В. Канакин // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В. И. Вернадского. – 2012. – № 1. – С. 104–110.

14. Есенина, Е. Ю. О модели профессионального образования с учетом опыта Германии и Финляндии [Текст] / Е. Ю. Есенина // Профессиональное образование. Столица. – 2014. – № 11. – С. 17–20.

15. Методические рекомендации по разработке основных профессиональных образовательных программ и дополнительных профессиональных программ с учетом соответствующих профессиональных стандартов [Электронный ресурс]: [утв. Министерством образования и науки РФ 22.01.2015 № ДП–1/05вн). – Режим доступа: КонсультантПлюс.

16. Подготовка рабочих кадров, соответствующих требованиям высокотехнологичных отраслей промышленности на основе дуального образования [Электронный ресурс]: системный проект. – Режим доступа: <http://www.myshared.ru/slide/835605/>

УДК 159.9

ПРОФИЛАКТИКА АУТОДЕСТРУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СРЕДИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ: ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРАКТИКИ В ШКОЛЕ

Айменова Ляззат Булатовна

педагог – психолог

КГУ «Забеловская общеобразовательная школа

отдела образования Житикаринского района»

управления образования акимата Костанайской области

с. Забеловка, Житикаринский район, Костанайская обл., Казахстан

Аннотация

В статье применяется практика профилактики аутодеструктивного поведения среди несовершеннолетних в школьной среде. Анализируются основные факторы, содействие формированию безопасной и благоприятной атмосферы, включая работу психологической службы и взаимодействие с родителями.

Ключевые слова: аутодеструктивное поведение, безопасная среда, психологические факторы, признаки аутодеструктивного поведения.

Аңдатпа

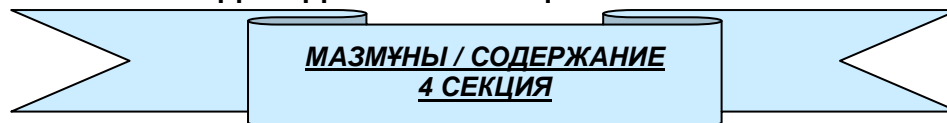
Мақалада мектеп ортасындағы кәмелетке толмағандар арасындағы аутодеструктивті мінез-құлықтың алдын алу тәжірибесі қолданылады. Психологиялық қызметтің жұмысы мен ата-аналармен өзара әрекеттесуді қоса алғанда, қауіпсіз және қолайлы атмосфераның қалыптасуына ықпал ететін негізгі факторлар талданады.

Түйінді сөздер: аутодеструктивті мінез-құлық, қауіпсіз орта, психологиялық факторлар, аутодеструктивті мінез-құлық белгілері.

Abstract

The article applies the practice of preventing self-destructive behavior among minors in a school environment. The main factors contributing to the formation of a safe and favorable atmosphere are analyzed, including the work of psychological service and interaction with parents.

**БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ АУЫТҚУЛАРДЫҢ АЛДЫН АЛУ САЛАСЫНДАҒЫ
ТИІМДІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕЛЕР**

**ЭФФЕКТИВНЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТИ ПРОФИЛАКТИКИ
ДЕВИАЦИЙ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ**

Абдуллаева Гунай Имран–кызы	Самосаботаж учебной деятельности и его профилактика как психолого– педагогическая проблема	3
Азатқызы Айзат	Жаратылыстану бағытында дуалды оқытудың тиімділігі мен келешегі	8
Айменова Ляззат Булатовна	Профилактика аутодеструктивного поведения среди несовершеннолетних: эффективные практики в школе	13
Акылбекова Эльмира Акылбековна, Даниярова Айтолкын Темирболатовна	Бастауыш сынып оқушыларының агрессиясының психологиялық–негіздері	17
Аллавердиева Наталья Евгеньевна	Педагогическое сопровождение профилактики девиантного поведения обучающихся в колледже	21
Аллахвердиева Индира Кязимовна	Профилактика девиантного поведения в организации образования	26
Алпысбаева Гульнара Болатбековна, Тойгамбаева Асель Темиргалеевна	Инклюзивные технологии в обучении английскому языку: создание комфортной и поддерживающей среды для каждого ученика	31
Ансаганов Бекзат Сейтжанович, Демисенова Шнар Сапаровна	Роль социального интеллекта в педагогической деятельности	35
Асылбеккова Самал Асылбекқызы	Профилактика девиантного поведения детей на уроках биологии	39
Атаева Колканат Кабдыгалымовна	Ертегі терапиясын тиімді қолдану	44
Байдильдина Каламкас Нурланқызы	Развитие эмоционального интеллекта у подростков как способ профилактики девиантного поведения	48
Байменова Ботагоз Жумағалиевна, Нурманова Айнагуль Рахимжановна	Новые подходы в преподавании казахского языка и литературы: цифровизация и мультимедийные технологии в обучении	51
Байнакатова Зияда Мөндьғалиевна, Кравченко Татьяна Николаевна	Возрастная анатомия и психология: как учесть все риски и создать безопасную (или благоприятную) среду в организациях образования	55
Бакубаева Гульсара Бахчановна	Эффективные педагогические практики в области профилактики девиаций в организациях образования	59

4 СЕКЦИЯ

Батырбаева Анна Янисовна, Демисенова Шнар Сапаровна	Исследование актуального уровня развития личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте	63
Бейсенова Сандугаш Аяпбергеновна	Ы. Алтынсариннің ұлттық ағартушылық құндылықтарын өркениетпен ұштастыруы	67
Бекенова Айзада Сайлаубаевна, Курманғалиева Бигайша Аскеровна	Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында инклюзивті білім беруді жүзеге асыру	72
Бектурганова Зульфия Казиевна	Методология обучения на основе связи биологии и химии	77
Бердыгулова Гульзайра Талиповна	Проблемы инклюзивного образования	80
Бобжикова Жанат Жолмагамбетовна	Эффективные педагогические практики в области профилактики девиации в организациях образования	84
Богинская Юлия Валериевна, Кухарь Наталья Сергеевна	Профилактика детской агрессии: опыт специалистов	86
Богучарская Ольга Васильевна	Применение арт–терапевтических методов в коррекции эмоциональных отклонений у школьников: теоретические и практические аспекты	91
Bokhanova Aygul Serikbaevna, Zhaparova Laila Bekzatkhonovna	Deviant behavior in youth: methods of socio– pedagogical prevention	97
Бродельщикова Людмила Евгеньевна, Шкваренко Галина Васильевна	Развитие социально–коммуникативных навыков у учащихся инклюзивного образования	103
Василенко Татьяна Валерьевна, Кольцова Татьяна Михайловна	Профилактика девиантного поведения учащихся на уроках английского языка	107
Габбасова Ульяна Алексеевна, Энна Инна Александровна	Актуальные педагогические стратегии профилактики девиантного поведения подростков в условиях общеобразовательной школы	112
Гапбасова Гулжанат Аскарровна	Шет тілі мамандықтарының студенттерін жазбаша сөйлеуді оқыту процесін модельдеу	115
Домнич Александр Николаевич	Профилактика застенчивости у обучающихся старшего подросткового возраста	119
Жарасбаева Зибатуль Батырхановна	Білім беру ұйымдарында оқушылардың психологиялық және әлеуметтік ауытқуларын алдын алу: педагогикалық тәсілдер мен әдістер	124
Жумабаева Сауле Кагармановна	Анализ эффективности различных методик профилактики девиантного поведения на уроках физики	128

4 СЕКЦИЯ

Зеленцова Виктория Валерьевна	Интеграция психологических и педагогических подходов в цифровые образовательные игры для профилактики буллинга в начальной школе: исследование эффективности и вызовов внедрения	131
Зиновьева Александра Юрьевна	Интерактивные методы против девиаций: воспитание через игру и творчество	136
Идрисова Наталья Владимировна, Грамма София Васильевна	Социальное партнерство семьи, школы и общества в воспитательной деятельности	141
Какишева Нурсулу Тралыевна, Бакун Айнура Тулегеновна	Эффективные педагогические практики и подходы в профилактике девиаций в организациях образования	145
Карина Аягүл Алпысбайқызы, Ахметбекова Ажар Болтириковна	Сөйлеу тілі бұзылысы бар балаларға ұйымдастырылған оқу қызметінде нейробаннерді қолдану	150
Кирилюк Лилия Вильдановна	Профилактика речевых нарушений как способ предотвращения девиантного поведения в школе	154
Куанышбаева Малика Талгатовна, Демисенова Шнар Сапаровна	Исследование эффективности программы развития толерантности личности в полиэтнических группах обучающейся молодежи	157
Кулинич Татьяна Николаевна	Как избежать перегрузки детей при логопедической коррекции: принципы эффективной работы с дошкольниками в контексте инклюзивного образования	162
Кундубаева Алмагуль Утепаевна	Воспитание ответственности через практические занятия по физике: профилактика асоциального поведения у школьников	165
Лебедева Ольга Александровна	Профилактика девиации в организациях образования казахстана: совокупность современных подходов методов и приёмов	168
Лукович Анна Васильевна	Методы формирования позитивного поведения обучающихся в образовательном процессе	174
Малыгин Андрей Леонидович, Жаркимбаева Динара Есмагамбетовна	Использование педагогических практик как инструмента профилактики девиантного поведения подростков в условиях образовательного пространства	178
Мустафина Асель Сапаргалиевна, Абдулина Айгуль Сапаргалиевна	Дамуында ауытқулары бар балаларды оқытудағы тиімді әдістерді қолдану	182
Мустафина Виолетта Саматовна, Пименова Полина Михайловна	Взаимосвязь стрессоустойчивости и агрессивной коммуникации у студентов бакалавров	187

4 СЕКЦИЯ

Нагайцев Тарас Олегович, Демисенова Шнар Сапаровна	К проблеме формирования психологической готовности студентов–психологов к осуществлению психологической профилактики	191
Нагайцев Тарас Олегович, Демисенова Шнар Сапаровна	Теоретическое исследование проблемы психологической готовности студентов–психологов к будущей профессиональной деятельности	196
Назмутдинов Ризабек Агзамович, Калиниченко Оксана Викторовна	Профилактика девиаций в организациях образования	200
Ниетбаева Надира Ашировна, Абуова Ақерке	Онлайн және офлайн оқыту форматтарын біріктірудің артықшылықтары мен кемшіліктері	205
Нурлыбаева Аида Муратовна	Приемы и техники в педагогической практики для профилактики девиаций в организациях образования	210
Нұрбекова Балнұр Жомартқызы, Аюуш Жайнагуль	Ерекше білім беруді қажет ететін оқушыларға жаратылыстану пәндерінде оригамиді қолдану	214
Осипова Светлана Павловна	Эффективные педагогические практики в области профилактики девиаций в организациях образования	218
Raizullayev Yerzhan, Togizbayev Dautlet	Effective use of problem–based situations in english language teaching	221
Позднякова Наталья Сергеевна	Геймификация как инструмент создания инклюзивной и безопасной образовательной среды	226
Рагимова Рамиля Незаметдинқызы, Шалгимбекова Кенжегуль Сапышевна	Методика разработки дифференцированных заданий для обучения младших школьников английскому языку	231
Сакаева Елена Константиновна, Жиентаева Гульзада Бауыржановна	Инклюзивное образование и его влияние на преподавание английского языка в школах казахстана	235
Сакаева Елена Константиновна, Жиентаева Гульзада Бауыржановна	Использование проектной деятельности в преподавании английского языка в школах Казахстана	240
Серикова Марзия Амантаевна, Ахатов Айдархан Габдуллинович	Геометрия сабақтарында кейбір есептерді Әл–фарабидің әдісімен шешу жағдайларын қарастыру	243
Сивакова Анастасия Робертовна, Кушкинбаева Мерамкуль Жолаушыбаевна	Педагогические подходы к профилактике девиантного поведения в колледже	248
Стрельцова Анастасия Юрьевна	Формы и методы профилактики зависимости от социальных сетей у подростков	252

4 СЕКЦИЯ

Султанова Марья Мнайдаровна	Кибербуллинг и его взаимосвязь с аутодеструктивным поведением	256
Тлеухор Акниет Рахметкаликызы	СТЖД III –ШІ деңгейдегі балаларға мнемотехникаарқылыбайланыстырып сөйлеуін дамыту	260
Токмурзов Алибек Маралбекович	Развитие системы образования на территории Костанайского региона в 20–40 годов XX века	264
Тугаева Эльвира Жангельдиновна	Интерактивные подходы в работе с подростками: эффективная профилактика девиантного поведения	270
Тулупова Динара Мараловна	Білім беру ұйымдарында ауытқулардың алдын алу: психологтың рөлі және тиімді педагогикалық тәжірибелер	274
Удовиченко Виктория Викторовна	Раннее идентифицирование эмоциональных и психологических девиаций у школьников с использованием искусственного интеллекта в контексте педагогической и психологической диагностики	278
Хайруллина Оксана Нуруллоевна	Социально – ориентированная личность школьника, как результат эффективной работы психологической службы школы	283
Хасанова Канагат Жасулановна, Есенгалиева Жанар Жалгасовна	Жасөспірімдер арасындағы ауытқулардың алдын алу саласындағы педагогикалық тәсілдер	288
Хусаинова Гульсайра Маратовна, Каленова Гульнар Маратовна	Тәрбие процесіндегі отбасы, мектеп және қоғам арасындағы әлеуметтік ынтымақтастық	292
Цыгулева Наталья Ивановна	Внедрение цифровых технологий в стратегии профилактики интернет–зависимости среди подростков: психолого–педагогические и технологические аспекты	295
Чупрова Варвара Валериевна, Аубакирова Юлия Доскановна	Роль русского языка и литературы в реализации эффективных педагогических практик по профилактике девиантного поведения в образовательной среде	300
Шамсутдинова Амина Абдухамитовна	Роль биологического образования в профилактике девиантного поведения учащихся	304
Шокимова Сайран Азнабаевна, Ермуханова Инара Ибраимовна	Деятельность центра психологической поддержки в контексте современного образования	307

**«ҚАЗІРГІ ӘЛЕУМЕТТІК МӘДЕНИ ЖӘНЕ ГЕОСАЯСИ НАҚТЫЛЫҚТАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАР –
ТӘРБИЕНІҢ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗІ» атты
АЛТЫСАРИН ОҚУЛАРЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ–ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ
МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ
«ЦЕННОСТИ КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ВОСПИТАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ
СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ И ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЯХ»**

Материалдар жинағын
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай
өңірлік университеті
Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық
институтының
педагогика, психология және арнайы білім
беру кафедрасында теріліп, беттелді

Компьютерлік беттеу:
Жетписбаева А.А., Ермаганбетова А.Б.

Мекен-жай:
110000, Қостанай қ., Байтұрсынов көш. 47
(Пединститут ғимараты, Тәуелсіздік к-сі
118, 626 каб.)
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (ішкі 120).

Пішімі 60*84/18.
Көлемі 100,7 б.т.
Электронды нұсқасы университеттің
ksu.edu.kz сайтында орналастырылған
мамыр, 2025 жыл

Сборник материалов набран и сверстан
кафедрой педагогики, психологии и
специального образования
педагогического института
им. У.Султангазина
Костанайского регионального
университета им. Ахмет Байтұрсынұлы

Компьютерная верстка:
Жетписбаева А.А., Ермаганбетова А.Б.

Адрес:
110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынова 47
(корпус Пединститута, ул. Тауелсиздик
118, каб. 626).
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (вн.120)

Формат 60*84/18.
Объем 100,7 п.л.
Электронный вариант размещен на сайте
университета ksu.edu.kz
май 2025 год